

Наукові перспективи
Видавнича група

В своїй хаті
своя й правда.
І сила, і воля.

Т. Шевченко

НАУКОВІ ПЕРСПЕКТИВИ

СЕРІЯ: "ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ", СЕРІЯ: "ПРАВО", СЕРІЯ: "ЕКОНОМІКА",
СЕРІЯ: "ПЕДАГОГІКА", СЕРІЯ: "ПСИХОЛОГІЯ", СЕРІЯ: "МЕДИЦИНА"

Підготовлено у співпраці з
Українською школою
архетипіки

Випуск 6(24)

2022

Мартишин Д.С. 125
РОЛЬ І ЗНАЧЕННЯ ХРИСТИЯНСЬКОЇ СОЦІОЛОГІЇ У
ПРОЦЕСАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ СУЧАСНОГО СВІТУ

Олійник Н.В. 137
КАДРОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ:
АРХЕТИПНА ПАРАДИГМА

Тертичний О.В. 152
УКРАЇНСЬКЕ ПІДНЕСЕННЯ ЯК НОВЕ НАРОДЖЕННЯ
СВОБОДИ

Шестаковська Т.Л. 167
ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА КЛАСТЕРНОГО РОЗВИТКУ СФЕРИ
ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В УМОВАХ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ

Яровой Т.С. 177
КОНЦЕПТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ
ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ ВІД НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ

СЕРІЯ «Економіка»

Duginets G.V., Busarieva T.H. 185
FEATURES OF SECURITY AND DEFENSE POLICY FORMATION IN EU

Бакурова А.В., Діденко А.В. 203
ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ БЕЗПЕКИ ОБ'ЄДНАНИХ
ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Білоусова О. С. 215
БЮДЖЕТНО-ПОДАТКОВІ ІНСТРУМЕНТИ ДЛЯ ЗМЕНШЕННЯ
НАСЛІДКІВ ГЛОБАЛЬНИХ ТОРГОВИХ ВІЙН ТА
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ В УКРАЇНІ

Благул І.І., Судук Н.В. 230
ЗЕМЕЛЬНІ РЕСУРСИ ЯК СКЛАДОВА ЕКОНОМІЧНОГО
ПОТЕНЦІАЛУ КРАЇНИ

УДК 332.14 : 338.2

[https://doi.org/10.52058/2708-7530-2022-6\(24\)-203-214](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2022-6(24)-203-214)

Бакурова Анна Володимирівна доктор економічних наук, професор, професор кафедри системного аналізу та обчислювальної математики, Національний університет "Запорізька політехніка", вул. Жуковського, 64, м. Запоріжжя, 69063, тел.: (050) 902-33-28, <https://orcid.org/0000-0001-6986-3769>

Діденко Анастасія Володимирівна кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри аналітичної економіки та менеджменту, Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, вул. Гагаріна, 26, м. Дніпро, 49005, тел.: 0679176761, <https://orcid.org/0000-0003-1136-403X>

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ БЕЗПЕКИ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Анотація. У статті розглянуто складові системи безпеки територіальної громади, основні проблеми у сфері безпеки та стійкості, джерела загроз і ризиків для існування та розвитку територій, завдання та індикатори сталого розвитку громади. Зауважено, що під час війни важливим завданням є пошук шляхів подолання негативних соціально-економічних наслідків, зміцнення безпеки місцевих громад та підвищення їх конкурентоспроможності як складової національної безпеки. Особлива увага приділяється економічній, інформаційній, екологічній та соціальній безпеці територіальної громади, а також зазначено про необхідність здійснення постійного моніторингу ризиків та загроз для функціонування громад, що породжує вимогу забезпечення комплексного підходу до цього процесу. Метою статті є виявлення взаємозв'язку між безпекою територіальних громад та сталим розвитком, визначення індикаторів безпеки територіальних громад для подальшого формування напрямів територіального розвитку та стратегій їх підвищення конкурентоспроможності. Відмічено роль системи соціальної безпеки, яка здатна попереджувати загрозливі стани, що негативно впливають на соціальний добробут. В роботі зазначено про важливість формування якісного кадрового складу територіальних громад, оскільки, за рахунок некомпетентності у розумінні стратегічних напрямків їх розвитку, виникає загроза утворенню спроможних об'єднаних територіальних громад. Особливу увагу акцентовано на розбудові інформаційної прозорості місцевої громади в економічній, соціальній та екологічній складових елементах безпеки для прийняття управлінських рішень щодо інвестування зацікавленими сторонами та, шляхом

покращення іміджу місцевої громади, підвищення її конкурентоспроможності. У статті відзначається важливість надання інформації про стан територій та наслідки екологічної шкоди у процесі формування іміджу територіальної громади. При цьому, оскільки відкритість даних несе певні ризики, зауважено про необхідність розробки зваженої політики щодо відкритих даних.

Ключові слова: об'єднані територіальні громади, ризики, загрози, безпека: економічна, соціальна, інформаційна, екологічна

Bakurova Anna Volodymyrivna Doctor of Science (Economics), Professor, Professor of the Department of System Analysis and Computational Mathematics, National University "Zaporizhzhia Polytechnic", 69063, Zaporizhzhia, Zhukovsky St., 64, tel.: (050) 902-33-28, <https://orcid.org/0000-0001-6986-3769>

Didenko Anastasiia Volodymyrivna Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Associate Professor of Analytical Economics and Management, Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs, 49005, Dnipro, Gagarina St., 26, tel.: (067) 917-67-61, <https://orcid.org/0000-0003-1136-403X>

FORMATION OF THE SECURITY SYSTEM OF THE UNITED TERRITORIAL COMMUNITIES

Abstract. The article considers the components of the security system of the territorial community, the main problems in the field of security and sustainability, sources of threats and risks to the existence and development of territories, tasks and indicators of sustainable community development. Notes that during the war the search for ways to overcome the negative socio-economic consequences, strengthen the security of local communities and increase their competitiveness as part of national security is an important task. Particular attention is paid to the economic, informational, environmental and social security of the territorial community. It is necessary to constantly monitor the identification of risks and threats to the functioning of communities, which creates the need to ensure an integrated approach to this process. The article aims to identify the relationship between the security of local communities and sustainable development, to identify indicators of security of local communities for further formation of areas of territorial development, and strategies to increase their competitiveness. The role of the social security system is noted, which is able to prevent threatening conditions that negatively affect social welfare. It is noted the importance of forming a high-quality staff of territorial communities, as due to incompetence in understanding the strategic directions of their development, there is a threat to the formation of capable UTG. Particular attention is paid to building information transparency of the local community in the

economic, social and environmental components of security for management decisions on investment by interested stakeholders and, through improving the image of the local community, increase its competitiveness. The article notes the importance of creating information transparency on the state of territories and the consequences of environmental damage to the formation of the image of the territorial community. However, it was emphasized that, since the openness of data carries certain risks, it is necessary to develop a balanced and prudent policy on open data.

Keywords: united territorial communities, risks, threats, security: economic, social, informational, ecological

Постановка проблеми. Реформа децентралізації сформувала нові суб'єкти-території, що володіють достатнім рівнем незалежності для прийняття управлінських рішень. Об'єднані територіальні громади (ОТГ) утворюють навколо себе простір, який має певний рівень територіального капіталу, елементи якого у процесі взаємодії утворюють різноманітні зовнішні ефекти та ефекти синергії [1, с. 22]. Формування спроможних ОТГ є одним із напрямів забезпечення національної безпеки, про що зазначено у Стратегії національної безпеки України від 14 вересня 2020 року. В умовах війни пошук напрямів щодо подолання негативних соціально-економічних наслідків, зміцнення безпеки територіальних громад та підвищення їх конкурентоспроможності як складової національної безпеки є важливою задачею. Наразі значної уваги потребує формування ефективної системи взаємодії та координації між державними органами безпеки та оборони, ОТГ та громадянами для оперативного реагування на загрози та подолання наслідків військових дій. Нажаль сьогодні можемо констатувати, що ця система не була розбудована, були відсутні механізми взаємодії для оборони територіальних громад та відповідне фінансування не тільки на загальнонаціональному рівні, а перш за все на рівні місцевих територіальних громад, де передусім й має бути сформована система реагування та протидії загрозам.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У дослідженні [2] виділяють показники, що є важливими для розвитку територій, а саме:

- якість інститутів,
- людський капітал,
- технологічна готовність,
- рівень діяльності бізнесу.

У роботі [3] відзначають такі важливі елементи для формування конкурентоспроможної території та світового господарства в цілому: громадяни, фірми та інші установи, що діють на відповідній території. Низький рівень конкурентоспроможності проявляється через погіршення рівня життя

населення, що призводить до його міграції, а отже, і втрати регіонального трудового потенціалу.

Багато дослідників приділяють особливу увагу таким складовим системи безпеки територіальної громади як економічна, інформаційна, екологічна та соціальна.

У роботі [4] економічну безпеку територіальної громади розглядають як стан рівня її життєздатності. При цьому життєздатність трактують як одночасне гарантування виконання місії і цілей її функціонування, сталість розвитку та забезпечення захищеності від внутрішніх і зовнішніх ризиків [4]. Також економічну безпеку територіальної громади розглядають як систему заходів по формуванню її захищеності від зовнішніх та внутрішніх загроз, здатності до фінансової спроможності та створення умов для забезпечення необхідного рівня якості населення громади за умов раціонального використання наявних ресурсів.

У монографії [5] представлено підхід до оцінки фінансово-бюджетної спроможності територіальної громади на основі аналізу та порівняння результатів фінансової діяльності новоутвореної територіальної громади з результатами інших громад, як своєї області, так і сусідніх. Такий підхід дає змогу сформулювати достатні ресурси для фінансування пріоритетних напрямів соціально-економічного розвитку громади та підвищити ефективність використання бюджетних коштів, оскільки для новоутворених ОТГ важливим є досягнення певного рівня фінансової безпеки та вміння здійснювати управління та регулювання власними фінансовими ресурсами.

Соціальна безпека є важливою складовою національної безпеки та сталого розвитку території, що зазвичай визначається через досягнення певного рівня якості життя населення. У роботі [6] вводять визначення соціальної безпеки саме територіальної громади як «її стан, за якого забезпечується захищеність життєво важливих інтересів територіальної громади, зокрема її ресурсне (включно з людськими ресурсами) та інституційне самовідтворення, яке забезпечує її ефективну життєдіяльність та сталий розвиток».

Екологічна безпека становить важливу ланку забезпечення як територіальної, так і національної безпеки, адже є індикатором здатності проводити політику щодо сталого та збалансованого розвитку. Важливість саме екологічної децентралізації зазначають у роботі [8], оскільки вона сприяє посиленню контролю за забрудненням навколишнього середовища. У світову практику ввійшло таке поняття як екологічно чистий або зелений бюджет, воно позначає формування бюджетної політики на засадах сталого розвитку з головним акцентом для сприяння досягненню екологічних цілей. Такий підхід дає змогу оцінити вплив бюджетної та фіскальної політики на навколишнє природне середовище [9].

Важливим фактором становлення успішної та конкурентоспроможної громади є інформаційна прозорість, яка сприяє розумінню розподілу фінансових потоків, є одним з визначальних факторів, що формує позитивний імідж суб'єктів господарювання, їх інвестиційну привабливість, підвищує рівень довіри зі сторони стейкхолдерів через вільний доступ про різні напрями діяльності. В дослідженні [10] зазначають, що збільшення рівня інформаційної прозорості веде до зниження рівня корупції, що виступає фактором збільшення довіри інвесторів до суб'єктів господарювання. Важливим етапом формування загальної інформаційної прозорості територіальної громади є забезпечення прозорості бюджетного процесу, в тому числі і щодо розподілу бюджетних коштів у частині екологічного податку. Так, у звіті [11] наголошують, що прозорість бюджетних процесів є запорукою успішної розбудови та розвитку громад, в яких процеси управління місцевим бюджетом засновані на взаємній довірі та відповідальності сторін.

Мета статті – виявлення взаємозв'язку між безпекою територіальних громад та сталим розвитком, визначення індикаторів безпеки територіальних громад для подальшого формування напрямів територіального розвитку та формування ефективної системи взаємодії та координації у протидії зовнішнім та внутрішнім загрозам.

Виклад основного матеріалу. Державна політика по забезпеченню безпеки територіальних громад складається із сукупності стратегічних заходів, регуляторних механізмів, узгодженої взаємодії між різними ланками виконавчих органів з метою формування спроможних громад, які здатні протистояти негативним впливам внутрішніх та зовнішніх загроз. Серед складових системи безпеки територіальної громади особливу увагу зосередимо на економічній, інформаційній, екологічній та соціальній безпеці. Сформована система безпеки повинна забезпечувати захищеність відповідної територіальної громади від зовнішніх і внутрішніх загроз. Під загрозами розуміють сукупність негативних (деструктивних) тенденцій та чинників, що унеможливають чи ускладнюють або можуть унеможливити чи ускладнити реалізацію на території ОТГ або суміжних з нею територіях економічних, екологічних, соціальних інтересів місцевої громади та бізнесу [12].

В контексті зазначеного необхідно здійснювати постійний моніторинг індикаторів загроз безпеці ОТГ. У якості цих індикаторів оберемо індикатори цілей сталого розвитку (ЦСР), оскільки досягнення відповідного рівня по кожному із завдань є показником подолання бідності, захисту планети та покращення життя кожної людини, що перетинається з метою створення системи захисту та протидії загрозам безпеці ОТГ. ЦСР були прийняті у 2015 році як частина сталого розвитку ООН до 2030 року, моніторинг індикаторів цих цілей проводиться в рамках програми ООН «Сприяння

стратегічному плануванню та фінансуванню стійкого розвитку України як на національному, так і на регіональному рівні» [13]. Представимо на рис. 1 компоненти безпеки ОТГ та відповідні їм індикатори, що визначають досягнення певного рівня безпеки та виступають джерелом загроз і ризиків у разі низького значення цих показників. Визначення мінімально допустимих рівнів для зазначених індикаторів і є завданням забезпечення стійкого розвитку ОТГ.

У якості показника безпеки територіальної громади також можна використовувати індекс регіонального людського розвитку, який розраховують за трьома напрямками, що визначають за показниками добробуту, гідних умов праці, освіти, здоров'я та довголіття. Напрямок Довге та здорове життя визначається розрахунком таких показників: середня очікувана тривалість життя при народженні, загальний коефіцієнт приросту (скорочення) чисельності населення, коефіцієнт смертності від навмисного самоушкодження [14]. Напрямок Добробут та гідні умови праці характеризують такі показники: обсяг видатків місцевих бюджетів на одну особу, відношення середньої заробітної плати до мінімальної, рівень працевлаштування зареєстрованих безробітних. Напрямок Освіта визначають показники: чистий показник охоплення дошкільними навчальними закладами дітей віком три-п'ять років до загальної кількості дітей такого віку, кількість випускників закладів вищої освіти I–IV рівня акредитації до загальної кількості населення у віці 25–70 років [14].

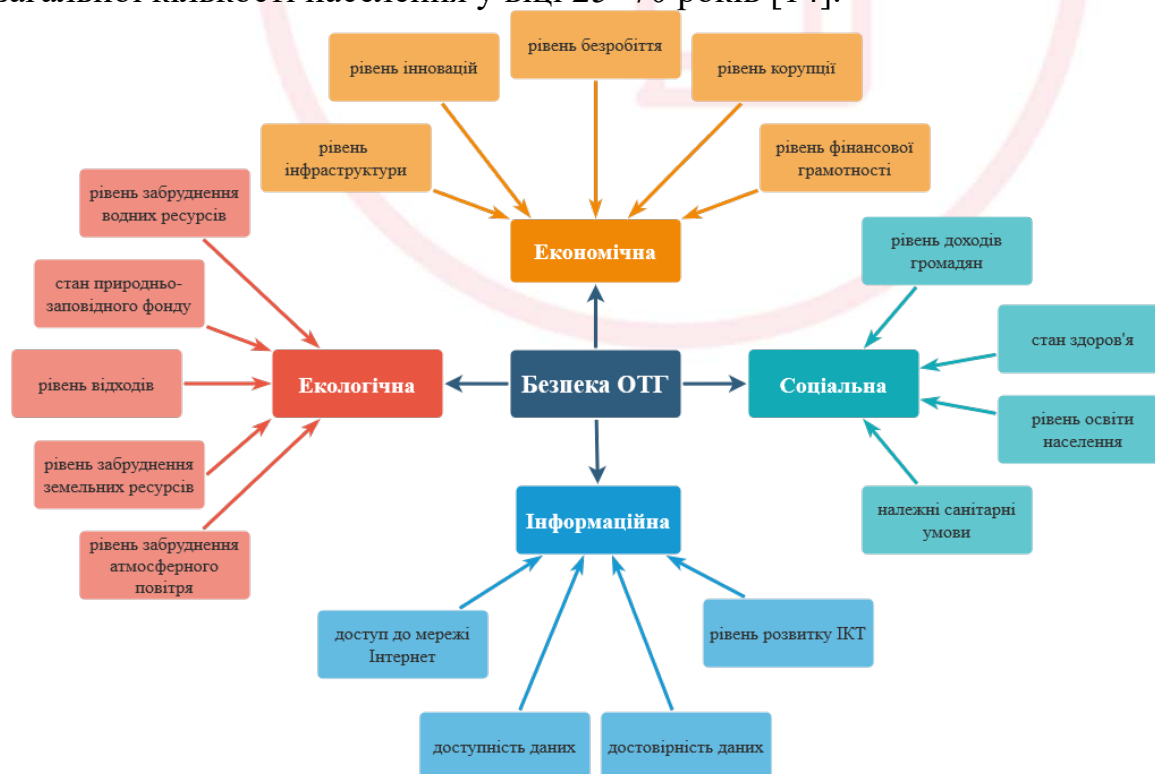

Рис. 1. Елементи безпеки ОТГ
Джерело: побудовано на основі [13]

Міністерством розвитку громад та територій України здійснюється постійний моніторинг соціально-економічного розвитку регіонів [15] за такими напрямками: економічна ефективність, інвестиційний розвиток та зовнішньоекономічна співпраця, фінансова самодостатність, ефективність ринку праці, розвиток інфраструктури, відновлювана енергетика та енергоефективність. Як бачимо більшість із зазначених показників визначають економічні процеси та явища, проте необхідно зазначити, що в основі більшості економічних взаємозв'язків знаходиться людська свідомість.

У більшості досліджень рівень безпеки регіонів виражають через певні інтегральні індекси, значення яких порівнюються з пороговими значеннями, але постає питання про відповідність цього рівня реальному стану безпеки регіону та можливості за цим показником оцінити спроможність громади до протидії та усунення негативних наслідків наявних загроз. Для оцінювання рівня безпеки територіальної громади також використовується методологія нечітких множин, яка дозволяє врахувати невизначеність та суб'єктивну оцінку при формуванні множини факторів та показників, що її й визначають.

Наразі значної уваги потребує формування системи соціальної безпеки, оскільки через наслідки війни погіршується соціальний добробут населення. Соціальну безпеку виражають через економічні показники, що відображають рівень життя населення та розвитку людського капіталу. Досягнення певного рівня соціальної безпеки можливе за умов залучення громадян, в тому числі через створення громадських організацій, до активного підвищення якості власного життя та оточуючого середовища, формування соціального капіталу території та суспільної свідомості. Досягнення певного рівня соціального капіталу можна відстежити за індексом соціального прогресу, який визначає соціальні та екологічні елементи діяльності країн, за кількістю балів за цим індексом країни згруповано на шість груп від найвищого до найнижчого значення соціального прогресу. У 2021 році індекс соціального прогресу України становив 75,78, що у порівнянні до 2017 року означає підвищення рейтингу з 64 місця на 48 місце та відповідає середньому рівню соціального прогресу (рис. 2) в світовому масштабі.

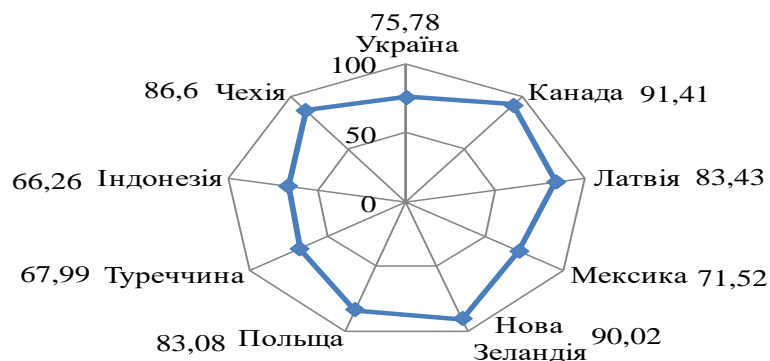

Рис. 2. Індекс соціального прогресу 2021 року

Джерело: побудовано на основі [7]

Одним з факторів формування суспільної свідомості є інформаційна прозорість. Зазвичай при дослідженні інформаційної прозорості аналізується наявність чи відсутність відповідної інформації на офіційному веб-ресурсі організацій. Для ОТГ є можливість створення власних сайтів за усіма сучасними ІТ-стандартами на платформі Dosvit з необхідними базовими додатками, що забезпечить прозорість та відкритість діяльності громади, надасть інформацію про бізнес-можливості громади [16]. У дослідженні [16] відзначають важливість прозорості, що проявляється для мешканців у заощадженні часу за рахунок отримання необхідної інформації на сайті громади, що формує довіру до керівництва ОТГ.

Для місцевого бізнесу важливого значення набуває інформація щодо можливостей їх розвитку у громаді, отримання інформації щодо потенційних бізнес-партнерів та оцінювання власної конкурентоспроможності, дозвільних документів та іншої документації. Також громада зацікавлена у становленні інформаційної прозорості для залучення інвесторів, для цього важливою є чесна та актуальна інформація про всі бізнес-можливості громади для прийняття управлінських рішень щодо інвестування зацікавленими стейкхолдерами. Наявність інвестицій до громади не тільки створює нові робочі місця, поліпшує її інфраструктуру, а й створює додаткові ефекти у вигляді суспільного блага.

Створення інформаційної прозорості щодо стану територій та наслідків екологічної шкоди є важливим елементом формування іміджу територіальної громади. В цьому напрямку в Україні проводиться політика щодо відкритих даних про діяльність державних органів. Відповідно до Закону України від 13 січня 2011 р. № 2939-VI «Про доступ до публічної інформації» та постанови Кабінету Міністрів України від 21 жовтня 2015 р. № 835 «Про затвердження Положення про набори даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних» було створено Єдиний державний веб-портал відкритих даних, метою діяльності якого є надання доступу до публічної інформації у формі відкритих даних. Разом з тим варто розуміти, що відкритість даних несе у собі певні ризики, про що й відзначають у дослідженні [17]: закріплення асиметрії влади, ухвалення неправильних рішень через неякісні дані, застереження щодо приватності. Тому варто формувати збалансовану та розсудливу політику щодо відкритих даних. Наразі за даних умов воєнного стану портал відкритих даних тимчасово став закритим.

У дослідженні [18] визначають наступні проблеми у сфері забезпечення безпеки та стійкості регіонів і територіальних громад, які можна згрупувати таким чином:

- суперечливість визначення термінів та відсутність узгодженої системи законодавчих та нормативно-правових актів, що породжує недосконалість

організаційного забезпечення процесів формування безпеки та стійкості регіонів і територіальних громад;

- незавершеність реформ щодо децентралізації утворює проблеми міжвідомчої взаємодії щодо розподілу функцій та координації дій в системі запобігання та реагування на загрози безпеці та стійкості регіонів і територіальних громад, що призводить до появи різних конфліктів, цьому також сприяє слабка комунікація з населенням щодо формування системи безпеки на рівні громад і регіонів;

- стратегічне планування стійкого розвитку регіонів і територіальних громад мають фрагментарний і неупорядкований характер у більшості випадків за рахунок некомпетентності у розумінні стратегічних напрямків розвитку та зміцненні спроможності - тому, важливою задачею є формування якісного кадрового складу територіальних громад, що буде здатний оцінювати сильні сторони своєї ОТГ та впроваджувати ефективні стратегії її розвитку; також відмічають, що хоча реалізація проєктів державно-приватного партнерства в ОТГ має всі необхідні організаційно-економічні передумови, проте ця форма взаємодії є ще слаборозвиненою.

Там же зазначають про важливу роль місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування в межах їхніх повноважень щодо формування системи координації діяльності у сфері забезпечення готовності та функціонування відповідних спроможностей громад, територій та підприємств у забезпеченні функціонування на місцях загальнодержавних систем і територіальної оборони [18]. На місцеві державні адміністрації, органи місцевого самоврядування і їх виконавчі комітети покладено важливу роль забезпечення обороноздатності, організації територіальної оборони, розвитку готовності населення, зокрема щодо «формування матеріальних, грошових та інших резервів для забезпечення потреб оборони держави та територіальної оборони», «виділення необхідних споруд та об'єктів інфраструктури, утримання запасу матеріально-технічних ресурсів, постачання техніки на збірні пункти та у військові частини» [18, с. 87]. Що стає додатковим тягарем на місцеві бюджети та потребує окремої статті витрат, адже відповідно до Статті 23 Закону України «Про основи національного спротиву» від 16 липня 2021 року фінансування та матеріально-технічне забезпечення сил територіальної оборони здійснюється також і за рахунок місцевих бюджетів, а отже необхідні додаткові кошти, які можливо отримати шляхом перерозподілу частини військового збору до місцевих бюджетів. У зв'язку з введенням воєнного стану відбулися певні зміни у бюджетному процесі: скасовано вимогу обов'язкового оприлюднення звітів місцевих бюджетів, складання прогнозів місцевих бюджетів, виконання регуляторного законодавства щодо встановлення місцевих податків, зборів та податкових пільг, рекомендовано спрямовувати

залишки коштів за освітньою субвенцією на заходи територіальної оборони та підтримку Збройних Сил.

Висновки. Отже, для формування спроможних територіальних громад необхідно здійснювати постійний моніторинг ризиків та загроз для функціонування громад, що породжує необхідність забезпечення комплексного підходу до цього процесу. Система безпеки ОТГ повинна забезпечувати її розвиток, що впливає на рівень безпеки держави та кожного члена громади. Оскільки на органи місцевого самоврядування покладено важливі функції щодо забезпечення обороноздатності країни, що передбачає цільове використання коштів на організацію та реалізацію заходів, пов'язаних із територіальною обороною та цивільним захистом, необхідно спрямовувати частину надходжень від військового збору до бюджетів відповідних територіальних громад. Тобто виникає необхідність у розробці механізму адміністрування такого збору на місцевому рівні.

Література:

1. Звіт про виконання кафедральної НДР 05038 «Математичне моделювання соціально-економічних процесів та систем» / Укл. А.В. Бакурова. Запоріжжя: НУ "Запорізька політехніка", кафедра САОМ, 2021. 99 с. URL : <http://eir.zntu.edu.ua/handle/123456789/8010> (дата звернення: 21.04.2022).
2. The European Regional Competitiveness Index 2019. European Commission. 2019. URL : https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/work/2019_03_rci2019.pdf. (дата звернення: 20.04.2022).
3. Valdalisio J.M., Wilson J.R. Strategies for shaping territorial competitiveness. Routledge, London. 2015. С. 95
4. Волосюк М.В., Сіренко І.В. Економічна безпека територіальної громади в системі забезпечення її сталого розвитку. *Економіка та держава*, 2021. № 6. С. 105-109. DOI: 10.32702/2306-6806.2021.6.105
5. Bakurova A.V., Didenko A.V. Analysis of structural features of the development of communities. Модели системного анализа в управлении экономическими процессами : монографія / Под ред. докт. экон. наук, проф. В.С. Пономаренко, докт. экон. наук, проф. Т.С. Клебановой, докт. экон. наук, проф. Л.С. Гурьяновой – Братислава-Харьков, ВШЭМ – ХНЭУ им. С. Кузнеця, 2021. С. 125-141
6. Мокій А.І., Павліха Н.В., Дацко О.І., Науменко Н.С., Гуменюк А.М. Соціальна безпека територіальних громад у контексті регіональної політики України. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2018, Випуск 6 (134). С. 42- 50
7. Social Progress Index. The Social Progress Imperative. URL : https://www.socialprogress.org/static/9e62d6c031f30344f34683259839760d/2021%20Social%20Progress%20Index%20Executive%20Summary-compressed_0.pdf. (дата звернення: 20.04.2022)
8. Li G., Guob F., Dic D. Regional competition, environmental decentralization, and target selection of local governments. *Science of The Total Environment*. 2020, vol. 755, part 1. <https://doi.org/10.1016/j.scitotenv.2020.142536>
9. What is Green Budgeting? Organisation for Economic Co-operation and Development, 2019. URL: <https://www.oecd.org/environment/green-budgeting/> (дата звернення: 20.04.2022)

10. Kucheroва Н., Диденко А., Кравець О. Modeling information transparency of economic entities under uncertainty. In *2019 7th International Conference on Modeling, Development and Strategic Management of Economic System (MDSMES 2019)*. Atlantis Press. 2019. URL : <https://www.atlantis-press.com/proceedings/mdsmes-19/125919215>: (дата звернення 07.03.2022).
11. Індекс прозорості місцевих бюджетів 2019. Об'єднані територіальні громади. URL : http://probudget.org.ua/db_pic/images/files/file_1574179990.8486.pdf (дата звернення 02.04.2021).
12. Про національну безпеку України: Закон України від 21 червня 2018 р. № 2469-VIII / Верховна Рада України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text> (дата звернення: 26.04.2022).
13. Цілі сталого розвитку. URL : <https://sdg.ukrstat.gov.ua/uk/about/> (дата звернення: 16.04.2022).
14. Розрахунок індексу регіонального людського розвитку. Міністерство розвитку громад та територій України. URL : <https://www.minregion.gov.ua/napryamki-diyalnosti/derzhavna-rehionalna-polityka/monitorynh/monitorynh-monitorynh/rozrahunok-indeksu-regionalnogo-lyudskogo-rozvytku/>
15. Рейтингова оцінка регіонів. Міністерство розвитку громад та територій України. URL : <https://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2021/12/rejtyngova-oczinka-za-sichen-veresen-2021-roku-prezentacijni-materialy.pdf>
16. Цифрові громади. Як прозорість будує сильні та успішні ОТГ. Портал «Децентралізація». 2019. URL : <https://decentralization.gov.ua/news/11125> (дата звернення 01.04.2022).
17. Ковальчук А., Ханжин В., Кудлатський Я. Економічний потенціал відкритих даних для України. Київська школа економіки. 2018. 40 с.
18. Організація системи забезпечення національної стійкості на регіональному і місцевому рівнях : аналіт. доп. / [Резнікова О. О., Войтовський К. Є. Лепіхов А. В.] ; за заг. ред. О. О. Резнікової. Київ : НІСД, 2021. 140 с

References:

1. *Zvit pro vykonannia kafedralnoi NDR 05038 «Matematychni modeliuvannia sotsialno-ekonomichnykh protsesiv ta system» - Report on the implementation of the cathedral research 05038 «Mathematical modeling of socio-economic processes and systems»*. (2021). In A.V. Bakurova (Ed.). Zaporizhzhia: NU "Zaporizka politehnika", kafedra SAOM. Retrieved from <http://eir.zntu.edu.ua/handle/123456789/8010>. [in Ukrainian].
2. The European Regional Competitiveness Index 2019. European Commission. (2019). Retrieved from https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/work/2019_03_rci2019.pdf.
3. Valdaliso, J.M., & Wilson, J.R. (2015). *Strategies for shaping territorial competitiveness*. London : Routledge.
4. Volosiuk, M., Sirenko, I. (2021). Ekonomichna bezpeka terytorialnoi hromady v systemi zabezpechennia yii staloho rozvytku [Economic security of the territorial community in the system of providing its sustainable development]. *Ekonomika ta derzhava*, vol. 6, 105–109. DOI: 10.32702/2306-6806.2021.6.105. [in Ukrainian].
5. Bakurova, A.V., Didenko, A.V. (2021). Analysis of structural features of the development of communities. In V.S. Ponomarenko, T.S. Klebanova & L.S. Hurianova (Eds.), *Modely systemnoho analiza v upravleny ekonomicheskymy protsesamy - Models of system analysis in the management of economic processes* (p. 125-141). Bratyslava-Kharkiv: VShEM – KhNEU im. S. Kuznetsia.
6. Mokiy, A., Pavlikha, N., Datsko, O., Naumenko, N., & Humenyuk, A. (2018). Sotsialna bezpeka terytorialnykh hromad u konteksti rehionalnoi polityky Ukrainy [Social security of territorial community in the Ukrainian regional policy]. *Sotsialno-ekonomichni problemy suchasnoho periodu Ukrainy - Socio-economic problems of the modern period of Ukraine*, 6 (134), 42- 50. [in Ukrainian].

7. Social Progress Index. The Social Progress Imperative. (2022). Retrieved from https://www.socialprogress.org/static/9e62d6c031f30344f34683259839760d/2021%20Social%20Progress%20Index%20Executive%20Summary-compressed_0.pdf.
8. Li, G., Guob, F., & Dic, D. (2020). Regional competition, environmental decentralization, and target selection of local governments. *Science of The Total Environment*, 755, part 1. <https://doi.org/10.1016/j.scitotenv.2020.142536>
9. What is Green Budgeting? Organisation for Economic Co-operation and Development. (2019). Retrieved from <https://www.oecd.org/environment/green-budgeting/>
10. Kucherova, H., Didenko, A., & Kravets, O. (2019). Modeling information transparency of economic entities under uncertainty. In *2019 7th International Conference on Modeling, Development and Strategic Management of Economic System (MDSMES 2019)*. Atlantis Press. Retrieved from <https://www.atlantis-press.com/proceedings/mdsmes-19/125919215>
11. *Indeks prozorsti mistsevykh biudzhetyv 2019. Obiednani terytorialni hromady. [Local Budget Transparency Index 2019. United Territorial Communities]*. Retrieved from http://probudget.org.ua/db_pic/images/files/file_1574179990.8486.pdf [in Ukrainian].
12. Pro natsionalnu bezpeku Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 21 chervnia 2018 r. № 2469-VIII [On National Security of Ukraine: Law of Ukraine of June 21, 2018 № 2469-VIII]. *Verkhovna Rada of Ukraine*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text> [in Ukrainian].
13. *Tsili staloho rozvytku [Goals of sustainable development]*. Retrieved from <https://sdg.ukrstat.gov.ua/uk/about/> [in Ukrainian].
14. Calculation of the regional human development index. Ministry for Communities and Territories Development of Ukraine. Retrieved from : <https://www.minregion.gov.ua/napryamki-diyalnosti/derzhavna-rehional-na-polityka/monitorynh/monitorynh-monitorynh/rozrahunok-indeksu-regionalnogo-lyudskogo-rozvytku/>
15. Rating assessment of regions. Ministry for Communities and Territories Development of Ukraine. Retrieved from : <https://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2021/12/rejtyngova-oczinka-za-sichen-veresen-2021-roku-prezentacijni-materialy.pdf>
16. *Tsyfrovi hromady. Yak prozorst buduie sylni ta uspishni OTH [Digital communities. How transparency builds strong and successful UTC]*. (2019). *Decentralization Portal*. Retrieved from <https://decentralization.gov.ua/news/11125>. [in Ukrainian].
17. Kovalchuk A., Khanzhyn V., Kudlatskyi Ya. (2018) Ekonomichnyi potentsial vidkrytykh danykh dlia Ukrainy [Economic potential of open data for Ukraine]. Kyiv School of Economics. 40 p. [in Ukrainian].
18. Reznikova, O.O., Voitovskiy, K.Ye., & Lepikhov, A.V. (2021). Orhanizatsiia systemy zabezpechennia natsionalnoi stiikosti na rehionalnomu i mistsvomu rivniakh [Organization of the system of ensuring national stability at the regional and local levels]. In O.O. Reznikova (Ed.). Kyiv : NISD. [in Ukrainian].